

■ CURTAS ISTORGIAS DAVART LA DEMOCRAZIA (2)

L'urna ha substituì il cumin – ma betg dapertut

DA CORINA CASANOVA,
CHANCELIERA FEDERALA

En la tradiziun tschientenara dals cumins en Svizra hai dà mo ina curta interrupziun. Durant l'epoca helvetica (dal 1798 al 1803) eran els scumandads. A partir dal 1803 èn els dentant puspè vegnids permess. Il remplazzament successiv dals cumins – a Zug ed a Sviz l'onn 1848, en Uri l'onn 1928 ed ils onns 1990 en la Sutsilvania, en l'Appenzell Dador ed en la Sursilvania – cun furmas pli modernas da furmar ed exprimer la voluntad democratica ha gì divers motivs. La midada a la decisiun dal pievel a l'urna è però daventada pussaivla pir cun l'introducziun da la scola populara durant l'emprima mesadad dal 19avel tschientaner. Burgaisas e burgais che na savevan betg leger e scriber pudevan s'infurmar e far diever da lur dretgs politics mo al cumin, nua ch'i na vegniva però resguardà naging secret da votaziun.

In cumin cun consequenzas

Ils chantuns Appenzell Daders e Glaruna han mantegnì ils cumins sco radunanzas plenas da las burgaisas e dals burgais dal chantun. Cun participar a lur cumins n'han dentant ils Appenzellais ed ils Gla-

runais betg las medemas pussaivladads d'influenzar la politica.

En il chantun Appenzell Daders pon las votantas ed ils votants mo dir «gea» u «na» tar las propostas e decisiuns dal cussegl grond. En il chantun Glaruna pon las votantas ed ils votants percenter er inoltrar propostas directamain durant il cumin, senza stuair rimnar sutscriziuns. Las Glarunaisas ed ils Glarunais han er il dretg d'inoltrar durant il cumin propostas per la modificaziun, la refusaziun, la repassada u la suspensiun d'ina fatschenta politica. Uschia po il cumin dal chantun Glaruna influenzer fitg directamain la politica chantunala.

Mo grazia a questa spezialitad dals cumins glarunais èsi stà pussaivel ch'in um ha cha-

schunà quasi sulet ina da las reformas las pli radicalas en il chantun. La regenza aveva dumandà l'onn 2006 al cumin da fusiunar las 25 vischnancas dal chantun a diesch vischnancas administrativas. In burgais ha prendì il pled e ditg che diesch vischnancas sajan anc adina da memia, che trais vischnancas tanschian. Entant che divers han pretendì da refusar damai la dumonda da la regenza e da decider pli tard, ha quest um fatg la proposta da decider immediatamain. Las votantas ed ils votants han acceptà sia proposta e decidì la fusiun radicala da las vischnancas. Tant la verificaziun dal Tribunal federal sco in segund cumin extraordinari han mussà ch'i n'era betg mo in cletg momentan che ha manà a questa victoria.

Differenzas en la pratica democratica na datti dentant betg mo tranter ils chantuns Glaruna ed Appenzell Daders. En blers chantuns datti agens dretgs politics. Dapli davart quest tema vegnis Vus a savair en la proxima curta istorgia davart la democrazia. Autras istorgias e la pussaivladad da commentar ellas datti sin mes blog en l'internet sut www.bk.admin.ch/chanceliera